

Ett demonstrationsminne från Skåne

Carl V. Cederholm

1913

En av de mest entusiastiska perioder i den skånska ungsocialismens historia, är säkert 1906-1907. När man låter tankarna glida tillbaka till denna tid, tycker man sig vara mitt uppe i den och dock ha flera år gått. Det var då det oegennyttiga arbetet, den glödande hänförelsen och den aldrig sviktande lusten att göra något som drev fram arbetet. Motståndet från högfärdsgalna polismästare och bonddryga länsmän eggade även till att skärpa tanken för hänsynslösare kamp mot våldssamhället.

Det är just från denna tid som jag vill berätta en händelse som då väckte stort uppseende i vida kretsar.

Det var den 29 september 1906. Beväringsskontingenten skulle hemforslas från sina påtvungna mordövningar. Socialistiska klubbarna i Hälsingborg ville som vanligt möta dem vid stationen med fanor och musik. De fanor, som vi då brukade bära såsom lösenord mot det legaliserade slakteriet, buro inskriptioner: Du skall icke dräpa! Bort med militarismen! o. s. v. Dessa voro förbjudna av stadens kolossalt viktiga polismästare. Men det oaktat togos de ut och skulle bäras i täten för demonstrationen. Man samlade sig ganska allmänt och vid tågets ankomst var en stor människoskara tillmötes.

Polismästaren förde själv befälet över ett tjugotal av sina lydiga redskap.

Tåget rusar in på stationen och snart strömma en mängd ynglingar ut. De mottagas med kraftiga hurrarop från mängden. "Ned med militarismen! Leve freden!" ljuda klingande från flera håll och besvaras med ihållande hurrarop från tusentals strupar. Musiken spelar upp Internationalens livfulla toner. De vita och röda dukarna vecklas ut och svaja för vinden. Tåget sätter sig i rörelse, för att marschera mot Folkets park. Men, o ve! Som blodtörstiga tigrar störta ett tiotal poliser mot tåget, mot fanbärarna.

Flera personer kastas till marken av polisdrängarna, som nu tränga sig fram till fanbärarna, rycka till sig de vita dukarna med fredsropan. Läsarpolisöverdrullen tål ej se dem.

Det nyss så stolta demonstrationståget liknar ett virrvarr. Folket rusar om varandra. Svär och förbannar våldsmännens hänsynslösa beteende. Våldsmännen slita och dra i fanorna för att få dem, men det går ej så lätt. Den drar sina långa köttknivar och hugger runt omkring sig. Flera träffas ganska allvarligt. Folkmassan mister tålmodet och hotfulla ord och gälla visslingar skära genom luften. Några småstenar och tombuteljer få tjänstgöra som projektiler mot polisen. Folket intager en alltmer hotfull hållning och snart ser den "mäktige" polismästaren sig nödsakad att draga sig tillbaka med den ena av de vita dukarna som byte. Polisens drummelaktiga uppträdande kunde säkerligen ha kostat flera människoliv, om ej folket varit så pass lugna. Men tack vare klubbisternas raska ingripande lyckades ej polisens provokation i detta fall.

Man ordnade sig snart åter i led och med musiken i spetsen tågades ner mot rådhuset, i stället för såsom ämnat var till parken. Ja, man var nog djärv att marschera över den terassliknande rådhustrappan och mitt på densamma gjordes halt och ett leve för friheten utbringades. Så fortsattes färden till Nytorget där denna spontana, men kanske mest storslagna demonstration upplöstes.

På kvällen hölls föredrag i parken mot polisens hänsynslösa framfart.

Därmed var saken emällertid ej utagerad. Polisens smutsiga labbar var inte belåtna med en fana, de lurade även på dem som burit den.

Andra dagens morgon var polisen tidigt i arbete. Den ena klubbisten efter den andra, hämtades till rådhuset. Förhör hölls hela dagen med ett femtontal av klubbens medlemmar. Här skall statueras exempel! Och så häktades 7 å 8 av våra kamrater. Ledarna för demonstrationen blev av polisen utsedda och de som fingo äran blev: Filip Ström, Oscar Malmberg och Nils Hansson. Dessutom häktades Elis Höglund, S. Lundberg, A. Svensson och E. Svensson.

Nu blev det en lång rättegångsprocedure med polis och käringvittnen i flera omgångar. Man lyckades till slut få ihop en tillräckligt grovnaglad historia för att få dem dömda till uppror. Tänk, en liten demonstration med fredsfanor genom staden utan de höga myndigheternas tillstånd, dömmes som uppror.

Den stora domedagen kom. Mycket folk hade samlats för att höra vad slutet skulle bli. De anklagade uppfördes från sina osunda cellhålor. Den gamle darrige borgmästarn uppläste med skälvande stämma domen. Ström och Malmberg ansågos som ledare av upproret och dömdes den förra till tre och den andre, Malmberg, som ännu ej fyllt 18 år, till 1 år och 1 mån., Nils Hansson som ledare och deltagare till 2 år och sex mån. straffarbete, Lundberg och Höglund fingo vardera 2 år på sin lott, A. Svensson 2 år och 1 mån., O. Svensson frikändes. De två senare var ej medlemmar av klubben.

Den skånska reaktionen firade nu en liten orgie. Den hade lyckats att klämma till en del av dem som de länge sökt komma åt. Men vad gjorde det? Trodde man sig kväva en idé som framsprungit ur ett varmt kännande proletärhjärta, misstog man sig grundligt. Ty just nu fingo de skånska revolutionärerna vind i seglen. Visserligen frånrycktes rörelsen några av dess bästa medlemmar, men många andra funnos kvar. Det blev fart i agitationen, hänsynslösare än den förut varit, ingen sparade sig. Alla ville göra vad de kunde för att visa att agitationen för fredens stora sak ej skrinlägges av hämdgiriga lagvaktare.

Visserligen var den högre "rättvisan" ej så dum som rådhusrätten, utan korrigerade domarna rätt betydligt, men faktum stod dock kvar: Man hade berövat unga entusiastiska kamrater friheten för att de kraftigt vänt sig mot krigseländet. Det heligt kristna fäet och överpolisbusen hade fått sitt hämdbegär mättat. Han hade länge utmanat, men aldrig lyckats få någon fast. Nu triumferade han. Hans svarta själ svalkade sig i hämdens örtagård, och förtjust föll han på sina tjocka knän och tackade söta Jesus för sin stolta gärning.

"Skaune ärr ett härrligt lan" säger skåningen. Men härligare minne än just dessa kraftiga insatser i den antimilitaristiska agitationen, har jag ej. Den gång ungsocialismens historia skall skrivas, kommer säkerligen Skåne att lysa som en vägledande stjärna på vägen till krigsgalenskapens bekämpande.

Det Anarkistiska Biblioteket

Carl V. Cederholm
Ett demonstrationsminne från Skåne
1913

Brands Månadshäfte nr 6 (juni) 1913

www.anarkistiskabiblioteket.se